

VISSZHANG.

„Ne a kulturpolitikusok, hanem a művészek csinálják a művészetet” — mondta Hóman Bálint kultuszminister a Fészek Klubban tartott művészvacsorán.

*

„Krúdy Gyulát egyetlen hivatalos irodalmi társaság tagjává nem választotta. Az írók írója nem volt nekik elég magyar, elég művész, elég ember. Ady Endre, Bródy Sándor, Krúdy Gyula nem ütötte meg a műkedvelő irodalmi cimboraságok írói és költői mércéjét. Piruljunk miattuk, vagy szánakozzunk rajtuk? Krúdy Gyula, a koldus, a kitagadott, a kiközösített Krúdy Gyula hercegi hitbizománynál nagyobb és maradandóbb örökséget hagyott nemzetére. Maradt 8—10 regénye, kötetre való elbeszélése, amelyek, ha angolul, franciául, németül álmodik, a világirodalom halhatatlanai között jelölik ki a helyét. Sokezer újság-cikke, irodalmunk kincsházának ékességei. Tündéri magyar tájképei elmúlhatatlanok, mint maguk a rozsdavörös, búskomor őszi tájak, mint Padl László, Szinyey-Merse és Mednyánszky remekei. A szepességi városokat: Lőcsét, Iglót, Poprádot, Podolint és a Tátrát letéphették az ország szívéből: a lelkük, a szívük, az ízük, az illatuk ittmaradt az Ó regényeiben és beszélyeiben”. (A Reggel, máj. 15.)

*

„Korunk művészpoltikusa nem szorítkozhatik bármelyik művészi iskola, vagy irányzat egyoldalú támogatására, de keresnie kell a nemzeti művészet új és egységes stílusa felé vezető utat, céltudatosan kell az irányok szabad versenyének előmozdításával az egészséges fejlődés útját egyengetnie”. (Hóman Bálintnak a Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon tartott beszédéből.)

*

Pethő Sándor (Magyarság, febr. 8.) fölelevenítette Apponyi Albertnek egyik — 1919 decemberében tett — nyilatkozatát: „Magam is legszívesebben elmentem volna professzornak. Erre különben emlékirataimban is hivatkozom. A tudományos működés óriási fölnye abban rejlik, hogy a tudomány emberének semmivel sem kell számolnia, csak a tiszta igazsággal, azért teljes harmóniában van önmagával. Ellenben a politikában, az igazságon kívül, számolnunk kell a mások előítéleteivel, szenvedélyeivel, gyöngeségeivel; ezeknek szükségképpen bizonyosfokú engedményeket kell tennünk, a teljes igazság rovására is, mert különben egy lépést se haladunk a kitűzött cél felé. A becsületes politikust állandóan gyöttrik ezek az elkerülhetetlen kompromisszumok”. (Mennyire igaza volna Apponyinak, ha tudományos életünkre nem ugyanazok a megállapítások állanának, amiket a politikai életre tett . . .)

*

Glattfelder Gyula mondotta a Klebelsberg-emlékkiállítás megnyitásán: „Szatócsleknek minden művészi alkotást vagy szellemi erőfeszítést csak számértékük szerint mérnek. Mibe kerül, ez első kérdésük egy Raffael-kép, kutatóintézet vagy tudományos könyvtár láttára. De jaj a nemzetnek, mely e törpe gondolatnak behódol s jövőjét szűkös anyagi felfogás távlatához méri és nem a szellem erejében bizik”.

*

„Az igazság örök fennállásába vetett rendithetetlen hite adta előadásának csodálatos nyugalmit és azt a szuggesztív erőt, amellyel a fényes tehetségű elő-

adó hallgatóságát mindvégig vonzotta, lekötötte, szeretetre és követésre bírta" — írja Brandenstein Béla Pauler Ákos nekrológjában. A ravatalnál mondotta Kornis Gyula: „Ifjú korodban Kant és Comte, a kriticismus és a pozitívizmus egybeolvasztásán fáradoztál. De aztán Aristotelesbe és Leibnizbe elmélyedve, fokozatosan az objektív, logikai ideálmusban derengett eléd az egységes világtelfogás".

*

Parlamenti tudósítás: Hóman Bálint kultuszminister bizonyos aggodalommal látja, hogy a gazdasági válság hatása alatt olyan hangulat alakul ki, amely már valósággal kultúr-defetizmusnak nevezhető és a nagy nemzeti érdekeket veszélyezteti. Félt, hogy a tervbevett csökkentések, vagy a fölöslegessé váló intézmények lebontása azt a látszatot fogja kelteni, hogy kulturális leépítés folyik. Ellenkezőleg, a leépítő kultúrpolitikával sohasem értett egyet. A szellemi és anyagi kultúra, a magas és a népi kultúra egyenrangú tényezők és egészséges fejlődés csak a gazdasági és kulturális feltételek biztosítása mellett valósítható meg. (B. H. jún. 1.)

*

Hornyánszky Gyuláról írja Heller Farkas: „...Az igazság martirjának mondhatnók Őt abban az értelemben, hogy sokak rokonszenvét fölládozta igazságszeretetének. De e törhetetlen őszinteség volt az, mely még azoknak is tiszteletet parancsolt, akiket kritikája néha talán túlerősen sújtott". (Társadalomtudomány, 1933:2.)

*

Hóman Bálintnak a Történelmi Társulatban tartott Klebelsberg-émlékbeszédéből: „Klebelsberg kultúrpolitikai elgondolásainak alapja és irányító elve az a meggyőződése volt, hogy a nemzetet a háborúban és a békekötésnél szenvedett vereség nyomán kialakult válságos helyzetéből csak kultúrájának hatványozott fejlesztésével lehet kivezetni és újra felemelni. Hitt a kultúra nemzetmentő és államfenntartó hivatásában. A kultusztárcát az új idők honvédelmi tárcájának, miniszterét a szellem fegyverével harcoló nemzeti hadsereg vezérének szerette nevezni. Folyton dolgozott, eszméket, ötleteket ezrével termelő agyának ereje áttörte az aktuális helyzetek szűk korlátait. Működése alatt alkotás alkotást követett. Sokan gáncsoskodtak Klebelsberg Kunó törekvéseivel szemben és sajnálatos, hogy a gáncsoskodók epés bírálatra széles rétegekben visszhangra talált. Pedig ez a részletek szemszögéből ítélkező kritika merőben igaztalan volt, mert nem ismerte fel Klebelsberg politikájának irányító elvét és képtelennek bizonyult munkássága igazi jelentőségének értékelésére. Klebelsberg irányelve kell, hogy ideálja legyen minden magyar kultúrpolitikusknak. Magyarország történetének lapjai tanúsítják, hogy a nagy katasztrófák után mindig művelődésének erőteljes fejlesztésével menekült a maihoz sokban hasonló végpusztulással fenyegető helyzetekből. Klebelsberg Kunó gróf munkássága besugározta a magyar művelődés mezejét. Elmúlása a magyar művelődés minden munkását gyászba borította".

*

„A tendencia volt Ady zsenialitásának nemcsak jellegzetessége, de erőteljes alkotásainak ihletője is. A tendencia erőt föltételez és jövőt ígér". (Magyar Kultúra, 1933:138.)